

№ 41 (682)
Лістапад 2017 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- **Гонар рэгіёна: спасціжэнне
Браслаўшчыны –** стар. 2
- **Загадкі Скарыны: укараля
Даніі ці валадара Дакіі? –** стар. 4
- **Удакладанне датаў: першыя
бібліятэкі на Ганцавіччыне –** стар. 5

135 гадоў Якубу Коласу

Карціна Ісака ДАВІДОВІЧА

На тым тыдні...

Аксана Данільчык і Радзів Гарэцкі

✓ 27 кастрычніка ў рамках працы выстаўкі «Беларусі прысвячаецца...», прымеркаванай да 135-годдзя з дня нараджэння фатографа Льва Дашкевіча і паэта Янкі Купалы, у Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь адбылася прэзентацыя мастацкага альбома «Леў Дашкевіч. Фатаграфіі». У ім змешчаны асноўныя фатаграфічныя творы Л. Дашкевіча, многія з якіх увайшлі ў класіку не толькі айчынай, але і еўрапейскай фатаграфіі. Усе выявы суправаджаюцца падрабязнай даведкай інфармацыяй.

✓ 27 кастрычніка ў Літаратурным музеі Пётруся Броўкі адкрылася выстаўка «Якуб Колас і Пятрусь Броўка. Здушой, расчыненай наўсецяж...», створаная да 135-годдзя з дня нараджэння Песняра сумесна з Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеем Якуба Коласа і Нацыянальным архівам Рэспублікі Беларусь.

✓ 30 кастрычніка Саюз беларускіх пісьменнікаў запрашаў ушанаваць памяць усіх ахвяраў сталінскага палітычнага тэрору – у Галерэі TUT.BY прайшоў вечар памяці «Расстраляныя літаратара».

У ноч з 29 на 30 кастрычніка 1937 года ў сутарэннях мінскай унутранай турмы

НКУС былі расстраляныя больш за 100 дзеячаў культуры, мастацтва і навукі, а таксама грамадскіх дзеячаў БССР. У ліку расстраляных былі 22 беларускія пісьменнікі. У гэтыя дні рэпрэсіі ў СССР, што працягваліся з 1920-х гадоў да смерці Сталіна ў 1953-м, дасягнулі ў Беларусі свайго піку.

Удзел у вечарыне бралі Радзів Гарэцкі, Марат Гаравы, Анатоль Сідарэвіч, Алесь Пашкевіч, Міхась Скобла, Ірына Багдановіч, Аксана Данільчык, Марына Шыбка, бард Таццяна Грыневіч.

✓ 31 кастрычніка ў Гасцёўні Уладзіслава Галубка адкрылася выстаўка «Старая, ста-

рая кухня». Экспазіцыя налічвае больш за 100 прадметаў даўніны розных эпохаў, якія маюць дачыненне да побыту людзей свайго часу і служылі для палягчэння ўмоваў жыцця, стваралі ўтульнасць і ўпрыгожвалі жыллё. Тут можна ўбачыць прадметы хатняга побыту XVI – XX стагоддзяў: розныя прыборы і кухонныя рэчы, сабраныя з усяго свету.

✓ 1 лістапада ў кавярні-клубе «Грай» у Мінску адбылася літаратурна-музычная імпрэза да 15-гадовага юбілею часопіса «Дзеяслоў». На вечарыне прысутнічалі «дзеяслоўцы» Барыс Пятровіч, Алесь Пашкевіч, Андрэй Федарэнка,

Анатоль Івашчанка, Усевалад Сцебурака, гучала жывая музыка ў выкананні беларускіх гуртоў «Рэха», «Ваг Акагуна», «Крама» (Ігар Варашкевіч), быў прэзентаваны чарговы, 90-ы, нумар «Дзеяслова».

✓ 1 лістапада ў Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага адкрылася выстаўка Віктара Барабанцава «Фарбы жыцця», прысвечаная 70-гадоваму юбілею мастака.

На выстаўцы экспануецца больш за 80 жывапісных працаў мастака, створаных за апошнія 10 гадоў. «Фарбы жыцця» В. Барабанцава – гэта яго філасофія стварэння. Ні на адной карціне няма крыві або зброі, уся творчасць

майстра прасякнутая святлом, прыроднай гармоніяй.

В. Барабанцаў нязменны прыхільнік рэалізму і лічыць гэты накірунак мастацтва невычэрпным. Працуе ў жанрах пейзажу, нацюрморту, партрэта, тэматычнай кампазіцыі. Праз усю яго творчасць праходзіць тэма беларускіх святаў: «Калядная зорка да нас завітала», «Ула. Святочная раніца», «На Каляды». Мастак імкнецца паказаць шматграннасць святочных традыцый, а таму манументальна падыходзіць да кожнага палатна, якое адметнае сюжэтам, глыбіняй, фарматам, прасторай і адлюстроўвае атмасферу гістарычнасці.

**Будзем сустракацца ў 2018-м?
Залежыць ад кожнага з нас.
Ідзе падпіска на 1-е паўгоддзе!**

індывідуальны - 63320. вядомасны - 633202

Шануем мінулае, думаем аб будучыні

Краязнаўчая дзейнасць заўсёды застаецца прывярытэйнай для бібліятэк Браслаўскага раёна, асабліва актуальнай становіцца ў апошнія гады. Летась былі аб'яўленыя раённыя бібліятэчныя краязнаўчыя чытанні «Браслаўская гісторыя: падзеі, факты, асобы». Усяго ў рамках гэтага праекта ў бібліятэках прайшло звыш ста мерапрыемстваў: гісторыка-краязнаўчыя ўрокі, уяўныя падарожжы па знакамітых мясцінах Браслаўшчыны, фальклорныя святы і іншы. У рамках чытання прайшла краязнаўчая канферэнцыя бібліятэчных работнікаў «Сучасныя здобыткі ў даследаваннях гісторыі, археалогіі, этнаграфіі Браслаўшчыны і краязнаўчай дзейнасці розных культурна-асветніцкіх установаў і арганізацый рэгіёна», удзел у якой прынялі таксама супрацоўнікі Браслаўскага музейнага аб'яднання і Браслаўскага цэнтра дзяцей і моладзі. У фінале адбыўся семінар бібліятэчных работнікаў «Бібліятэка як фактар захавання нацыянальнай культуры і краязнаўства», на якім былі падведзеныя вынікі чытанняў і разгледжаныя пытанні па бібліятэчным краязнаўстве. Абмеркавалі таксама захаванне і папулярнасць нацыянальнай культуры, гісторыі, этнаграфіі. Да мерапрыемстваў работнікі аддзела бібліятэчнага маркетынгу выдалі буклеты «Праз спасціжэнне культурнай спадчыны – да нацыянальнай свядомасці», «Герайчыны імёны Браслаўшчыны», «Услаўлялі Браслаўшчыну ў мастацтве», «Вялікая Айчынная вайна на Браслаўшчыне» і іншы.

«7 цудаў прыроды Браслаўшчыны». Дарэчы, рэйтынг прыродных і архітэктурных аб'ектаў быў вызначаны шляхам анкетавання карыстальнікаў бібліятэк і работнікаў сістэмы.

Садзейнічае прапагандзе краязнаўчых ведаў і праца па доўгатэрміновых праграмах, распрацаваных бібліятэкарамі. Асноўнымі мэтамі іх з'яўляецца актывізацыя ролі бібліятэк у адроджэнні краязнаўства і нацыянальнай культуры, распрацаванасці і памнажэнні, прапаганда найлепшых набыткаў, папулярнасці творчасці беларускіх (у т.л. і мясцовых) празаікаў і паэтаў. Паспяхова працуюць па рэалізацыі праграмаў «Мой край – мае вытокі» Друеўскага, «Хто мы? Мы – беларусы!» Іказненскага і

Яшчэ напрыканцы мінулага стагоддзя бібліятэкары Браслаўшчыны пачалі стварэнне Летапісаў вёсак. Вынікам карпатлівай працы ў фондах раённага краязнаўчага музея, гутарак з мясцовымі жыхарамі, збору фотаздымкаў і іншых дакументаў сталі аформленыя ў кожнай бібліятэцы Летапісы, што месцяць матэрыял па гісторыі вёсак, успаміны старажылаў, унікальныя фотаздымкі, аповеды пра герояў вайны і працы, пра этапы станаўлення і развіцця калгасаў, школаў, бібліятэк. Спецыяльныя раздзелы Летапісаў прысвечаны мясцовым традыцыям і абрадам, фальклору, паданням і легендам, што перадаюцца пакаленням. Матэрыялы Летапісаў актыўна выкарыстоўваюцца пра вывядзенні мера-

Эльжбета Радзівіл з бацькам Альбрэхтам Радзівілам

Нашы віншаванні

100 гадоў таму 21 кастрычніка нарадзілася Эльжбета Марыя РАДЗІВІЛ герба «Трубы» – дачка перадапошняга ардынана Нясвіжа Альбрэхта Радзівіла і англічанкі Дораці Паркер Дзікан.

Шлюб яе бацькоў быў нядоўгім; Эльжбета жыла з маці ў Парыжы і толькі час ад часу адведвала бацьку ў Нясвіжы, апошні раз – у 1935 г. Рэспубліку Беларусь князёўна наведвала ўпершыню ў 1993 г. намаганнямі прафесара Адама Мальдзіса. У маі 2009 г. адбыўся яе неафіцыйны візіт у Беларусь разам з іншымі прадстаўнікамі роду Радзівілаў. Пад час яго Радзівілы наведвалі Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, Нацыянальную бібліятэку Беларусі, Нацыянальны мастацкі музей Беларусі, а таксама Мір і Нясвіж, вёскі Паланечку і Ішкалдз. У ліпені таго ж года Э. Радзівіл у суправаджэнні некалькіх прадстаўнікоў роду зноў наведвала Нясвіж. Пад час гэтага адведвання радзімы яна выказалася так: «Ведаецце, я зараз скажу вам не зусім прыемную рэч... Гэта вялікая ганьба, што вы ў Беларусі не гаворыце па-беларуску... Я адмыслова прыслухоўваюся ўжо колькі дзён... Ведаецце, калі б нас не пагналі адсюль у 1939-м, я сёння размаўляла б па-беларуску. Бо мой бацька з нясвіжцамі размаўляў выключна па-беларуску».

Князёўна Э. Радзівіл дапамагала парадамі пад час рэстаўрацыі Нясвіжскага палацава-паркавага ансамбля, вядомыя яе ў тым ліку і крытычныя заўвагі на гэты конт. Засталіся ў яе неажыццёвымі дзве мары: схадзіць з дарослымі на дзіка (яе ніколі не бралі з сабою) і сустрэць дзень народзінаў у радавym гнязде, у Нясвіжы.

ГА «Беларускі фонд культуры» і «Краязнаўчая газета» шчыра віншуюць Эльжбету Марыю Радзівіл з паважным юбілеем. Зычым здароўя, поспехаў ды спаўнення марай. У тым ліку – заветных.

Эльжбета Радзівіл у Нясвіжскім касцёле (2009 г.)

Плюскага, «Мая Радзіма – Беларусь» Мясанская, «Беларусь – мая старонка» Богінская бібліятэкі.

Вялікая роля адводзіцца этнаграфічным куткам, што арганізаваныя ў Друеўскай, Слабодкаўскай і Пагашанскай бібліятэках. Бібліятэкары па крэпінках збіралі прадметы, і сёння яны з'яўляюцца ўладальнікамі ўнікальных экспанатаў даўніны, што выклікаюць нязменную цікавасць у наведнікаў, асабліва дзяцей і падлеткаў. Мясцовыя жыхары з задавальненнем перадаюць бібліятэкам рэчы, якія належалі іх продкам, бо ведаюць, што там яны зоймуць пачэснае месца і будуць надзейна захаваныя. Ва ўсіх этнаграфічных кутках праводзіцца экскурсіі і мерапрыемствы краязнаўчага характару, напрыклад, этнаграфічныя квэст «Мары дзіўнага, утканя ў ніці» і этнаграфічнае «Датуль завёмся мы на родам, пакуль шануем карагі» – у Друеўскай бібліятэцы, знаёмства з фотавыстаўкай «Нашы землі – наш гонар!» і экскурсія «Калі ласка, у хату...» – у Слабодкаўскай бібліятэцы, чароўны кудэра «Экскурсія ў беларускую хатку» і этнаграфічная гадзіна «Калыска мая залатая» – у Пагашанскай бібліятэцы.

прыемстваў і афармленні краязнаўчых выставак.

Некалькі гадоў таму аддзелам бібліятэчнага маркетынгу створана грунтоўная краязнаўчая праца «Прыдзвінскі край: гісторыя і сучаснасць. Браслаўскі раён», якая і цяпер мае вялікі попит, бо можа даць адказ на пытанні, датычныя гісторыі ці сённяшняга дня раёна.

Штогод бібліятэкі Браслаўшчыны прымаюць удзел у рэспубліканскім конкурсе «Бібліятэка – асяродак нацыянальнай культуры» і неаднойчы становіліся яго пераможцамі ў розных намінацыях.

Краязнаўства становіцца ўсё больш адметнай з'явай у сучаснай культуры. Шкада, што многае незваротна страчанае. Але яшчэ шмат чаго можна зберагчы і захаваць. Мы павінны гэта зрабіць і перадаць нашчадкам. Бібліятэкі Браслаўшчыны маюць да гэтага непасрэднае дачыненне, бо з'яўляюцца сапраўдымі цэнтрамі беларускага, носьбітамі і захавальнікамі нацыянальнай культуры.

Вялічэнна
ЛУК'ЯНАВА,
бібліятэкар аддзела
бібліятэчнага маркетынгу ЦБС
Браслаўскага раёна

Старажытны чарцёж знайшлі ў Полацку

Пад час археалага-рэстаўрацыйных працаў на тэрыторыі Спаса-Ефрасіннеўскага манастыра на будаўнічай плінфе выяўлены фрагмент чарцяжа (рысунка) прыкладна мяжы XI – XII стст. Артэфакт адшукала студэнтка трэцяга курса гісторыка-філалагічнага факультэта Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта пад час археалагічнай практыкі. Навукоўцы называюць знаходку сенсацыйнай.

– Чарцяжоў XII ст. яшчэ нікто не бачыў, – здзіўлены Яўген Торшын, старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага Эрмітажа (Санкт-Пецярбург). – Самыя раннія з вядомых сёння сярэднявечных чарцяжоў адносяцца да канца XIII ст., нават візантыйскіх чарцяжоў не захавалася, ёсць толькі іх апісанні.

– Лічылася, што чарцяжы з’яжюў на тэрыторыі Беларусі толькі ў XVI ст., дык новая знаходка гэта абвясняе! – з захапленнем кажа Аляксандр

Салаўёў, вядучы навуковы супрацоўнік навукова-рэстаўрацыйнага аддзела Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

Артэфакт быў адшуканы на месцы раскопак старажытнага храма-ўсыпальніцы. На плінфе канца XI – XII ст., што была частка старажытнай пабудовы, выяўлены фрагмент чарцяжа, як мяркуецца, самога храма-ўсыпальніцы. Вучоныя здзіўленыя тым, што малюнак мае правільныя прапарцыі паме-

раў будынка, адлюстроўвае таўшчыню сценаў ды іншыя выразна прамаліяваныя дэталі. План выкананы так, як бышчам гэта чарцёж сучаснага архітэктара. На думку навукоўцаў, выява створаная высокакваліфікаваным майстрам, які, магчыма, і кіраваў будаўніцтвам храма-ўсыпальніцы. Мяркуюць, што плінфа з поўнай выяваю плана была не менш за 30 см. Верагодна, чарцёж быў зроблены пісалам (тонкай палачкай) на сырой гліне, якая потым была абпаленая.

Гэтая знаходка адкрывае абсалютна невядомы бок дзейнасці і творчасці будаўнікоў у канцы XI – XII ст., бо да цяперашняга часу не захавалася ніводнага чарцяжа XII ст. Археалагі сумняваліся, ці карысталіся ўвогуле будаўнікі чар-

цяжамі. Таму знаходку можна лічыць сансацыйнай: відавочна, што ўпершыню за ўсю гісторыю вывучэння архітэктуры Старажытнай Русі ў руках вучоных апынуўся сапраўдны прафесійны архітэктурны чарцёж. Знойдзеныя раней малюнкi мелі схематычны характар, як, напрыклад, знойдзеныя пры археалагічных рас-

копках фундаментаў Дэясцічнай царквы.

Паказальна, што ўчастак манастыра, на якім быў знойдзены ўнікальны артэфакт, у 1950 – 1960-я гг. шмат разоў даследавалі археалагічныя экспедыцыі.

Паводле інфармацыі sobor.by

Цэнтр па папулярызацыі народнага мастацтва

17 кастрычніка ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» пад гукі музыкі ў выкананні творчага калектыву «Амадэус» адбылося ўрачыстае адкрыццё мастацкай выстаўкі «З творчасцю на жыцці». Яна стала першай імпрэзай у шэрагу мерапрыемстваў, прысвечаных 15-годдзю галерэі.

У экспазіцыю ўвайшлі творы жывапісу, графікі, баціка, акварэлі, малаванкі, вырабы з тэкстылю, керамікі, саломкі, шкла ды іншых матэрыялаў. Сярод экспанентаў – педагогі, студэнты, выпускнікі кафедры народнага дэкаратыўна-ўжыткавага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

культуры і мастацтваў (БДУКіМ). Гэта мэтры педагогічнай справы Рыгор Шаўра, Уладзімір Гардзіенка, Уладзімір Рынкевіч, Аляксандр Кавалёў, вядомыя ў краіне майстры дэкаратыўна-ўжыткавага мастацтва Тамара Васюк, Ала Непачаловіч, Людміла Дамнянкова, стыпендыяты спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі Наталія Аждзер, Алена Шаціла, Вольга Краўчук, Святлана Шляпківа, лаўрэаты моладзевых Дэльфійскіх гульніаў Дзяржаваў – удзельніцаў СІД Кацярына Семечка і Настасся Люцько, дыпламанты міжнародных конкурсаў і фестываляў мастацтваў Арцём Мацўльскі, Ірына Ермаковіч, Юлія Чаркесава, Крысціна Гурыновіч, Аляксандра Пармон, пераможцы рэспубліканскіх выставак дэкаратыўна-ўжыткавага мастацтва Ганна Навіцкая і Ірына Валынец, мастацкіх выставак конкурсаў маладых мастакоў Данута Валынец, сябры Беларускага саюза мастакоў, Беларускага саюза дызайнераў, Беларускага саюза майстроў народнай творчасці і інш.

На адкрыцці выступілі дырэктар галерэі Павел Сапоцька, прарэктар па навуковай працы БДУКіМ Віктар Языковіч, загадчык кафедры дэкаратыўна-ўжыткавага мастацтва Р. Шаўра, намеснік старшыні Беларускага фонду культуры Тадэўш Стружэцкі, мастацтвазнаўца Ларыса Фінкельштэйн, куратары выстаўкі дацэнты Т. Васюк і А. Непачаловіч, якія праводзілі першую выстаўку галерэі 15 гадоў таму. У аснову канцэпцыі юбілейнай экспазіцыі, падрыхтаванай імі ў рамках праекта «Настаўнікі – вучні», пакладзенае народнае мастацтва.

Т. Стружэцкі

В. Колесава. «Крыж Ефрасінні Полацкай»

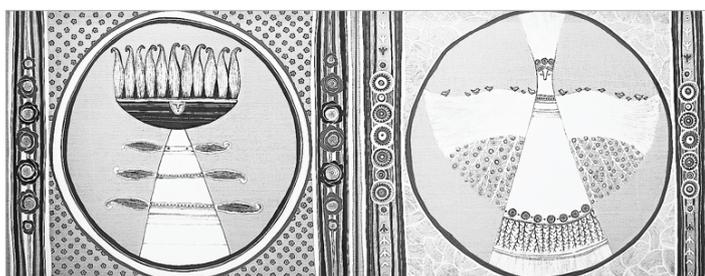
Сардэчна віншуем калектыв галерэі, якая, па словах Т. Стружэцкага, за час існавання з навукова-метадычнай творча-адукацыйнай пляцоўкі кафедры народнага дэкаратыўна-ўжыткавага мастацтва ператварылася ў адзін з вядучых не толькі ў сталіцы, але ва ўсёй Беларусі міжнародны культурна-асветніцкі і адукацыйны цэнтр па папулярызацыі народнага мастацтва краіны.

Жадаем і надалей трымаць такі высокі ўзровень!

Наталі КУПРЭВІЧ
Фота аўтара

Т. Васюк. «Рагнеда»

К. Семечка. «Лікі жанственності»

П. Сапоцька і В. Языковіч

***

Адно, бадай, з самых спрэчных пытанняў ў скарызназнаўстве – гэта служба Францыска Скарыны сакратаром у дацкага караля.

Каб не быць галаслоўнымі, дамо вытрымкі з пратакола падуанскай кур'іі аб прызнанні годнасці Ф. Скарыны ў галіне медыцыны і наданне яму звання доктара медыцыны. Вось гэты тэкст: «1512 (год), індыкта XV. У аўторак 9 лістапада

тіае» па факсімільных здымках нідзе праз «с» не прачытаецца, а толькі праз «т», як «Datiae».

З таго часу і пачынаецца супрацьстаянне навукоўцаў па гэтым спрэчным пытанні. «Дацыя» або «Дакія»? Што лічыць правільным?

Міфічную «Дацыю» – можа, гэта памылка таго, хто пісаў пратакол падуанскай кур'іі, – нідзе не знаходзілі. Тады адны даследчыкі пачалі атаясамліваць «Да-

А затым гэтак жа нечакана праз тры месяцы, кінуюшы дыпламатычную місію, апынуўся ў Падуі, дзе бліскуча вытрымаў экзамен на званне доктара медыцыны. І зноў некуды нечакана знік?

Таму не верыцца ў Скарынава «сакратарства дацкага караля». Тут усё прыцягнута за вушы і наварочана на столькі, што без свечкі ў белы дзень нічога не ўбачыш.

ром, выдаць на старабеларускай мове Біблію. Любоў да мовы – гэта любоў да Радзімы. І гандляваць ёю прыстойны чалавек не можа.

У той час, калі Ф. Скарына быў у Падуі, яго родная краіна мела варожыя стасункі з Маскоўскай дзяржавай з ВКЛ. Тады да Масквы адышлі Вяземскае княства і землі ў басейне верхняй Акі.

У 1503 годзе ў выніку няўдалай для Княства вайны да Маскоўскай дзяржавы адышлі Чарнігаў, Старадуб, Гомель, Ноўгарад-Северскі, Рыльск, Любеч, Пуціць, Бранск, Невель і іншыя гарады.

У 1508 годзе – мяцеж Глінскага, падтрыманы Маскоўскай дзяржавай.

У 1512 годзе зноў баявыя дзеянні. Маскоўскае войска авалодала Смаленскам і пачало наступленне ў бок Оршы...

Таму Скарына не мог весці перамовы, каб спрыяць ворагу сваёй Радзімы. Ён,

Ну хіба ж можа так паводзіць сябе «сакратар караля Даніі»? Ён хіба не ведае пра гонар той краіны, якую прадстаўляе, або пра сваю асабісты гонар?

На той час Данія была адной з багацейшых краінаў Еўропы. Там за службу плацілі вельмі добра. А калі ты быў «сакратаром караля», ды яшчэ ўзначальваў пасольства ў перамовах з Папам, то, відаць, у такога чалавека грошай – як смецця. Можна накіпаць на цябе на існаванне на цэлае жыццё не толькі сабе, але і сваім дзеткам.

А тут перад намі ў Падуі стаіць амаль жабрак. І ўсяго тры месяцы прайшло з той пары, калі ён узначальваў прадстаўнічае пасольства да Папы. Цяпер жа ён быў настолькі бедны, што «найдастойнейшыя дактары» Падуі былі вымушаны прымаць у яго бясплатна экзамен. А яны вельмі цанілі свой час і свае грошы.

Не верыцца, што Францыск Скарына прыбыў у Падуанскі ўніверсітэт з Капенгагена, дзе быў сакратаром караля Даніі Іаана I (1455 – 1513). Да таго ж яшчэ і адначасова караля Нарвегіі і герцага Шлезвіг-Гальштэйна. Як не верыцца і ў тое, што ён вучыўся на медыка ў Капенгагенскім універсітэце. Па той прастай прычыне, што ў тамашнім універсітэце тады быў толькі адзін багаслоўскі факультэт. А багаслоўны медыкаў, як вядома, ніколі не вучылі.

***

Чаму ж «найдастойнейшыя» прынялі ў беднага Францыска Скарыны экзамен бясплатна? Чым жа так іх уразіў, што яны пайшлі супраць сваёй меркантыльнасці?

Кодавае слова тут «Дакія». Імперскі сіндром доўга трымаецца ў генах. А выкладчыкі з Падуі былі далёкімі нашчадкамі старажытных рымлянаў, якія калісьці ўладкоўвалі жыццё і дарогі дакаў. І ім непрыемна было бачыць, як адтуль амаль жабракамі прыходзіць да іх людзі.

І патрыятызм адыграў, відаць, тут сваю ролю. Калі вы ў далёкай Дакіі дагаспадарыліся на тамашніх землях да таго, што здольныя людзі прыбываюць да нас беднымі, то наш абавязак, абавязак рымлянаў, зрабіць усё, каб здольныя людзі з Дакіі, дзе мы калісьці былі гаспадарамі, становіліся яшчэ і багатымі. І няхай гэта багацце прынясе мантыя доктара медыцыны.

Наспела, відаць, пара шукаць сляды Францыска Скарыны ў далёкай Дакіі. Што здарылася там? Чаму ён прыбыў адтуль бедным? Паспрабуем знайсці на гэта адказ.

Рыгор АНДРЭЯЦЕВ

(Працяг будзе)

Васіль III

месяца. Асобы экзамен у галіне медыцыны знакамитага мужа пана маістра Францыска, сына нябожчыка пана Лукі Скарыны з Полацка, русіна, сакратара караля Дацыі...».

Пратакол падуанскай кур'іі ад 3 лістапада 1512 года адшуканы А. Садоўскім у 1960 годзе. Ён цяпер захоўваецца ў архіве горада Падуі.

Прафесар Карлавага ўніверсітэта з Прагі А. Флароўскі адзначаў у 1968 годзе існаванне варыянта дакумента з напісаннем «Datiae», які, паводле яго слоў, выявіў у 1937 годзе італьянскі прафесар Этора Ла Гата.

Флароўскі пісаў: «... у 1960 і 1962 гг. вучоным сталі даступныя новыя, вельмі кароткія запісы аб Скарыну, у якіх ён называецца «secretarius regis Datiae» або «Dasiae». Пры гэтым чэшскі вучоны спасылся на публікацыі ў часопісе «Зніч» за 1960 і 1962 гады (гл. «450 год Беларускага кнігадрукавання». Стар. 428 – 429).

Беларускія вучоныя знайшлі замежны часопіс «Зніч». Уважліва прачыталі напісанае. Прышлі да высновы, што слова «Да-

цыю» з Даніяй, іншыя – з Румыніяй і Малдовай.

У апошні час пачала пераважаць «дацкая» версія.

Нядаўна быў знойдзены дакумент Ватыкана, пазначаны 1512 годам, дзе гаварылася, што да Папы Юлія «прыбыло пасольства дацкага караля. Ад імя гэтага пасольства выступіў каралеўскі сакратар, які паведаміў, што да V Латэранскага сабора, які адкрыўся вясной 1512 года, хацеў бы далучыцца маскоўскі цар Васіль III».

Да «дацкай» версіі прыцягнулі пісьмо таксама шатландскага караля, у якім гаварылася, што кароль Даніі вёў перамовы з Васілём III аб аб'яднанні дзвюх галінаў хрысціянства, схіляў маскоўскага цара да прыняцця уніі.

Вядома ж, сакратаром караля Даніі навукоўцы «прызналі» Францыска Скарыну, хаця імя таго і не названае. А як жа! Толькі ён павінен займаць гэтую пасаду! Недарэмна, быццам бы яшчэ ў 1509 годзе, вялікі князь Жыгімонт I накіраваў яго ў складзе пасольскай дэлегацыі ў Капенгаген для падпісання дамовы аб сяброўстве.

Толькі вось незразумела, як гэта Скарына з пасольства Вялікага Княства Літоўскага нечакана «пераліцеў» ў сакратара дацкага караля. Для яго што – нічога святога няма? Адно радзіму мяняць на другую!

Так не робяць прыстойныя людзі.

Ці служыў Скарына ў дацкага караля?

Жыгімонт I

А як жа тады «secretarius regis»? – ярачаць апаненты. Гэтае ж словазлучэнне перакладаецца як «сакратар караля».

Не толькі. Як зазначыў таленавіты скарызназнаўца з Гомеля Мікалай Палкоўнічанка, слова «regis» перакладаецца яшчэ і «правіцель». А «правіцелямі» маглі быць не толькі каралі, але і цары, султаны, візіры, князі, гаспадары, графы, ваяводы, бароны...

***

Зробім невялікае дапушчэнне. На хвілінкачку пагодзімся з тым, што Скарына быў сакратаром караля Даніі. І вёў перамовы аб далучэнні да Латэранскага сабора маскоўскага цара Васіля III.

Мы ведаем, што Ф. Скарына родам з Вялікага Княства Літоўскага. Ён любіць свой слаўны Полацк і пазней, стаўшы кнігадрука-

хутчэй за ўсё, адмовіўся б ад такой дыпламатычнай місіі.

***

А цяпер звернемся яшчэ да аднаго дакумента з Падуі. Уважліва ўчытаемся ў яго: «Найдастойнейшыя паны дактары! Прычына склікання Вашых дастойнасцяў наступная: прыбыў нейкі вельмі малады чалавек, доктар мастацтваў, бедны, родам з надзвычай далёкіх краёў...».

І яшчэ: «Паны дактары, Вы вельхуалі гэтага беднага і вучонага юнака...».

Бедны, беднага... Уражанне такое, што ў знакаміты Падуанскі ўніверсітэт Францыск Скарына прыбыў у тадышніх беларускіх лапцях. Правільней кажучы, у літоўскіх, бо яго Радзіма была Вялікае Княства Літоўскае.

Іаан I

Васявічы

Кароткая гісторыя паводле расповедаў старажылаў

Мясцовыя легенды апавядаюць, што Васявічы (сёння ў Дзятлаўскім раёне) існавалі ўжо ў другой палове XVIII стагоддзя.

Што гэта за вёска? Чаму ёй далі такую назву? Каб адказаць на пытанні, я шмат распытваў старажылаў. Мясцовы жыхар Рыгор Марчук распавёў, што яму ў дзяцінстве расказаў ягоны дзядуля. На яго расповедзе я і пабудую свой артыкул.

Рыгор Дзмітрыевіч пачаў размову з таго, што за метраў

500 ад вёскі ў канцы XVIII – пачатку XIX ст. на прыгожым месцы быў фальварак Васявічы, які ўваходзіў у валоданне Абелькавічы, гаспадаром якога быў Радзівіл. На гэтым месцы і цяпер ёсць фрагменты пабудовы, а пры ўзворванні зямлі знаходзяць кавалкі кафлі з прыгожай ялленаю фарбай. Ад назвы фальварка і атрымала назву вёска Васявічы.

Прыгонныя сяляне са сваімі сем'ямі жылі ў маленькіх хатках каля гары Навінка. Хто быў першым жыхаром вёсачкі, высветліць цяжка, але вядома, што васяўцы свае агульныя

справы вырашалі на гэтай гары. Тут жа сяляне абменьваліся навінамі. Вось і казалі васяўцы: «Пойдзем на гару, пацуюм навіны». Ад гэтага і засталася назва гары – Навінка.

Невялікі ручаёк Рылёўка працякаў з захаду на ўсход. Памешчык Касакоўскі задумаў зладзіць рукамі сялянцаў вялікі ставок непадалёк свайго маёнтка. Для гэтага ён загадаў прыгонным змяніць рэчышча ручая на паўночны ўсход. Што і было зроблена. Год гэтай цяжкай працы не ўстаноўлены. Пасля смерці памешчыка Касакоўскага фальварак Васяві-

чы разам з вёскай Васявічы быў далучаны да фальварка Абелькавічы, уладаром якога быў Завіша. У гэты час быў пабудаваны вадзяны млын.

У XX стагоддзі ў Васявічах былі тры вуліцы. Найбольш распаўсюджаныя прозвішчы жыхароў – Карповіч, Марчук і Маліка. Ад іх і паходзяць назвы вуліцаў, што і да гэтага часу памятаюць людзі: Малікоўская, Марчукоўская і Батрацкая.

У сакавіку 1941 года ў Васявічах пачалі будаваць аэрадром. 22 чэрвеня 41-га а 16 гадзіне 37 фашысцкіх самалётаў пачалі бамбіць яго і лагер зняволеных, загінулі 7 чалавек. Аэрадром быў разбураны (і не адноўлены пазней).

Пад час нямецка-фашысцкай акупацыі на тэрыторыі вёскі на катаржных работах загінулі

12 чалавек. Былі спаленыя 2 хаты, жыхары якіх не паехалі ў Нямеччыну.

8 ліпеня 1944 года войскі арміі 1-га Беларускага фронту вызвалілі Васявічы.

З першых дзён па вызваленні ў вёсцы пачалі працаваць школа і бальніца. У 1950 годзе ўпершыню быў арганізаваны калгас «Запавет Леніна». Першым калгаснікам стаў Іван Удот, ён быў і старшынёй калгаса. Увосень 1950 года гаспадарка была далучаная да калгаса імя К. Заслонава, цэнтр якога быў у в. Дварэц. Жыццё сялянцаў пачало паляпшацца.

Алена КАЗЛОВА, бібліятэкар Дварэцкай сельскай бібліятэкі сямейнага чытання Дзятлаўскага раёна

Першыя грамадскія бібліятэкі ў Круговіцкай гміне

Пачатак бібліятэчнай справы ў Круговічах і навакольных вёсках, а таксама ў мястэчку Ганцавічы доўгі час не быў вядомы. У савецкі час паступаюць тэзіс пра тое, што кнігу прынесла ў народ большавіцкая ўлада. Таму, напрыклад, на сайце Ганцавіцкага раённай бібліятэкі пішуць пра чымянасць яе заснавання, і па некаторых успяшным адносіх адкрываць ўстаноўны да 1945 г. Паколькі ў пачатку гэтага артыкула ганцавіцкіх бібліятэкараў гаворыцца літаральна пра «нараджэнне бібліятэкі», можна зрабіць выснову, што аўтар тых радкоў лічыць, быццам раней такіх устаноў у раёне не было. Мусім не пагадзіцца.

Лхвотна верачы, што ганцавіцкія бібліятэкары бамбардзіравалі архівы запытамі, тым не менш, адзначым вузкасць тых пошукаў. Нашыя даследаванні прывялі да прытчы-повага павелічэння ўзросту бібліятэка на тэрыторыі сучаснага Ганцавіцкага раёна. Да таго ж, без абмежавання яго сучасным цэнтрам. Звернем увагу на галоўны для свайго часу населены пункт у мясцовасці – Вялікія Круговічы, цэнтр гміны, якая ахоплівала паўночную частку цяперашняга раёна.

Асобна варта сказаць, што ў кожнага памешчыка мелася прыватная бібліятэка. Зразумела, да такіх кніжных збораў доступ сялянцаў быў абмежаваны. Дый інфармацыя пра іх шматкроць меней, чым пра кнігасховішчы агульнага доступу. Таму ў гэтым артыкуле спынімся на разглядае апошніх.

Для гэтага зазірнем у даваенны час – калі нашая мясцовасць уваходзіла ў склад Польскай Рэспублікі. За Саветамі на тэму знаходжання Заходняй Беларусі пад Польшчай прынята было згучаць фарбы, замоўчваюць многія факты.

Так і ў выпадку з гісторыяй грамадскіх бібліятэк падставоным стала польскае выданне – «Biblioteki na Wschodnich Ziemiach II Rzeczypospolitej. Informator» (Познань, 1998). Але і яно не здолела ахапіць усе ўстаноў.

Паводле яго, самай ранняй даступнай для шырокіх масаў, у першую чаргу моладзі, бібліятэкай у Ганцавічах стала такая ўстанова Таварыства «Тарбут» («Культура» на іўрыце). Вядомы год яе заснавання – 1923-і. Гэта больш чым на два дзесяцікі гадоў раней, чым думалі некаторыя іншыя даследчыкі тэмы. У 1929 г. фонд установы складаў 664 кнігі. Месцілася яна ва ўсеагульнай школе.

Заўважым, што арганізатарамі устаноў сталі яўрэі. Не палікі – тытульная нацыянальнасць дзяржавы. Не беларусы, якіх у Круговіцкай гміне і па ўсёй Заходняй Беларусі была большасць. А менавіта яўрэі. Іх у Ганцавічах тым часам было каля паловы ад

усяго насельніцтва. Яны аказаліся, як бы сёння казалі, самымі прасунутымі ў мястэчку. Такі крок стаў прынцыповым штуршком для культурнага развіцця гэтага мікраарэгіёна.

Яўрэйская бібліятэка ў Ганцавічах нядоўга заставалася «самотнай». Ужо праз два гады, у 1925 г., адчынілі дзве «Бібліятэка Польскага таварыства апекі над Крэсамі». Яна астальвалася ў Народным доме. У 1929 г. мелася там 330 кніг.

У Ганцавічах таксама ад 1925 г. існавала школьная бібліятэка. У 1938 г. яна налічвала 481 кнігу. Размяшчалася ўстанова ў памяшканні Польскай школьнай мацежы.

Пра функцыянаванне бібліятэкі ў Вялікіх Круговічах сёння практычна нікому не вядома. А такая ўстанова існавала ва ўсеагульнай школе ўжо ў 1920-х гг. Яна называлася, як і ў мястэчку. На 1929 г. у ёй мелася 100 кніжак. Гэтая бібліятэка з'яўлялася адзінай сельскай на ўсю гміну. Такое выключэнне абумоўлена тым, што Круговічы з'яўляліся цэнтрам названай адміністрацыйнай адзінкі (яна займала вялікую тэрыторыю – паўночную палову сённяшняга Ганцавіцкага раёна).

Круговіцкая гміна

Заканчвае спіс найўных у 1920-я гг. публічных кнігазбораў у Круговіцкай гміне бібліятэка Таварыства вячэрніх курсаў для рабочых. Месцілася яна таксама ў мястэчку. Год заснавання не вядомы. У 1929 г. ўстанова валодала 603 кнігамі. Адносна вялікі фонд мог быць абумоўлены платай за яго карыстанне. Сябры таварыства (імі маглі быць працоўныя не маладзей за 16 гадоў) дапускаліся да кніг пасля сплаты ўзносаў у памеры 1-го златага. Іншым даводзілася выдаткоўваць 2 злотыя. Прычым гэта мелася на ўвазе карыстанне кнігамі ў чытальнай зале. У выпадку пазыкі дадому штомесячна ўнёсак склаў дадаткова 1,5 злотыя. Сумы для працоўнага чалавека немаленькія, суразмерныя з дзённым заробкам.

Пра яшчэ адну, адкрытую ў Ганцавічах у кастрычніку 1931 г., бібліятэку таксама паведамляецца нават у познаньскім часопісе: маўляў, установа адкрываецца ў сувязі з арганізацыяй Кола Польскай школьнай мацежы з мэтай карыснага баўлення часу. Аднак

не мінула і трох гадоў, калі ў Ганцавічах здарыўся вялікі пажар. Пад час яго 3 верасня 1934 г., паводле крыніцы, «агонь ушчот знішчыў бібліятэку мацежы ў колькасці 704 кнігі і ўсю маёмасць Кола». Тым не менш, гаворыцца далей, «Вярхоўны ўрад Польскай школьнай мацежы на запачаткаванне новай бібліятэкі ахвяраваў камплект твораў Сянкевіча і звярнуўся з заклікам да ўсіх, каму справы пашырэння школьнай асветы блізкія, збіраць кнігі для Ганцавічаў у варшаўскай сядзібе мацежы. У першую чаргу пажаданыя аповесці і апавяданні для дарослых і дзяцей».

У самым пачатку 1930-х гг. у мястэчку была яшчэ адна яўрэйская бібліятэка. Яе стварыла сініцкая арганізацыя «Гехалюц» (у перакладзе з іўрыта: першапачоўнец, піянер). Яна з'явілася ў Лунінецкім павеце ў 1931 г. Першапачаткова фонд склаўся з 92-х кніг і фактычна ўвесь цыркуляваў па руках чытачоў.

Статыстыка архіўнага паходжання сведчыць, што ў Круговіцкай гміне на 1936 г. налічвалася 4 народныя дамы (накштатт савецкіх хатаў-чытальняў) і яшчэ 3 будаваліся, а таксама было ва ўстановах культуры 4 бібліятэкі і 4 радыёпрыёмныя. Усё ў Лунінецкім павеце (для Заходняй Беларусі не самым насычаным культурнымі ўстановамі) было 19 народных дамоў (яшчэ 5 будаваліся), 47 бібліятэк, 38 прыёмачоў, 8 аматарскіх тэатраў.

Трэба асобна сказаць, што нават бібліятэкі пры школьных установах у асноўным былі адкрытыя для доступу дарослых таксама.

Анатоль Трафімчык

(Заканчэнне ў наступным нумары)

«Polska Macierz Szkolna» («Польская школьная мацеж»)

– культурна-асветная арганізацыя, што існавала ў Каралеўстве Польскім ад 1906 г. на аснове царскага рэскрыпта ад 14 кастрычніка 1905 г. Давалася заснаванне прыватных школаў з польскай мовай навучання (праўда, без праваў публічных). Мэтаю арганізацыі быў распаўсюд асветы ў хрысціянскім і нацыянальным духу, а таксама – правядзенне выхавальна-асветніцкіх мерапрыемстваў, настаўніцкіх семінараў, арганізацыя чытальняў, бібліятэк, народных універсітэтаў, публічных тэатралізаваных прадстаўленняў, выданне і распаўсюд кніг з дапамогай ўласнага выдавецтва і сеткі друкарняў ды кніжных складаў.

Георгіеўскія кавалеры Віцебшчыны:

біяграфічны летапіс

(Працяг. Пачатак у №№ 39-40)

Дамінік Вікенцьевіч Канопка

Нарадзіўся ў 1886 г. Месца нараджэння: Мінская губ., Барысаўскі пав., Валасовіцкая вол., х. Калавура (тэрыторыя сучаснага Слабадскога с/с Лепельскага р-на Віцебскай вобл.).

Са шматдзетнай сям'і лесніка. Скончыў два класы царкоўна-прыходскай школы. З 1907 г. – на вайсковай службе. Добрасумленна вывучаў ваенную справу, вельмі хутка стаў лепшым стралком сваёй часці. Камандаванне прыкмеціла стараннасць і накіравала на вучобу ў школу падпрапаршчыкаў. Удзельнік Першай сусветнай вайны: у 1914 г. – падпрапаршчык 116-га Мала-ярэслаўскага пяхотнага палка.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскі медаль 4-й ступені.

Георгіеўскім крыжам 4-й ступені ўзнагароджаны за мужнасць, якую праявіў у час баёў ва Усходняй Прусіі.

Дамінік Канопка

Георгіеўскім крыжам 3-й ступені ўзнагароджаны за удалую разведвальную аперацыю пад Гроднам, у Аўгустоўскіх лясах. Група разведчыкаў на чале з Д. Канопкам трапіла ў варожае акружэнне, але камандзір не разгубіўся ў крытычнай сітуацыі і здолеў вывесці падначаленых, захаваўшы жыццё кожнаму з разведчыкаў. Георгіеўскім крыжам 2-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «26 студзеня 1915 г. займаючы сторожовае охраненне на восточном берегу реки Спиглицы, вызвался охотником уничтожить неприятельский караул, что совершил с успехом, при чём было захвачено 2 в плен и 7 винтовок, остальные же из караула противника были убиты».

У далейшым вызначыўся ў жорсткім баях на тэрыторыі сучаснага Смаргонскага р-на Гродзенскай вобл.

Георгіеўскім крыжам 1-й ступені ўзнагароджаны за подзвіг «на позиции у деревни Завелье», дзе быў цяжка паранены разрывам міны. Ён трапіў у шпіталь, дзе больш за два тыдні знаходзіўся ў беспрятном стане. Перанёс шэраг складаных аперацыяў, але выжыў. Георгіеўскі крыж 1-й ступені ўручаў яму генерал непасрэдна ў шпіталь. Пасля выздараўлення быў камісаваны і пераехаў на сталае жыхарства ў Лепель. Там набыў даволі вялікі надзел зямлі па вуліцы, якая цяпер носіць назву Трактарная. У гады калек-

тывізацыі большая частка надзелу была экспрапрыяваная. Ажаніўся з Юзафінай Іванаўнай з вёскі Палявічы (цяпер не існуе) і пабудаваў невялікую хатку, якая захавалася да гэтага часу. Доўгі час працаваў у лясной гаспадарцы, у тым ліку – вартульніком пры леспрамгасе.

Памёр у 1975 г. На доме, дзе жыў Д. Канопка, у 2013 г. была адкрытая мемарыяльная дошка, прысвечаная яму.

Уладзімір Іосіфавіч Карцяновіч

Нарадзіўся ў 1887 г. Месца нараджэння: Віленская губ., Дзісенскі пав., Перабродская вол., м. Пераброддзе (не *Пераброды*; цяпер Віцебская вобл., Мёрскі р-н, Перабродскі с/с, в. Пераброддзе).

На вайсковай службе з 1908 г. Удзельнік Першай сусветнай вайны: падпрапаршчык 97-га Ліфляндскага пяхотнага палка. Удзельнік баёў ва Усходняй Прусіі. 29 снежня 1914 г. цяжка паранены асколкам снарада.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў.

Далейшы лёс не высветлены. Верагодныя сыны: Уладзімір Уладзіміравіч Карцяновіч 1910 г.нар. (м. Пераброддзе Дзісенскага пав.). У 1941 г. – капітан, начальнік школы 261-га стралковага палка 2-й стралковай дывізіі. Доўгі час лічыўся прапалым без вестак у пачатку Вялікай Айчыннай вайны, магчыма, быў у палоне, пазней вызвалены.

Леў Уладзіміравіч Карцяновіч 1924 г.нар. (г. Ульянаўск, Расія). Прызваны ў Чырвоную Армію Саратаўскага гарваенкаматам у 1942 г. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны ў 1944 – 1945 гг. Малодшы лейтэнант, камандзір узвода танкаў Т-34 асобнага лінейнага танкавага палка на 3-м Украінскім фронце. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны 1-й ступені.

Афанасій Цімафеевіч Каткоўскі

Нарадзіўся 6 (18) студзеня 1881 г. Месца нараджэння: Магілёўская губ., Аршанскі пав., Пугляўская вол., в. Гацькаўшчына (не *Гопоковщина*; цяпер Віцебская вобл., Аршанскі р-н, Крапівенскі с/с, в. Гацькаўшчына).

З сялянцаў. Атрымаў хатнюю адукацыю. Прызваны на вайсковую службу ў 1903 г., залічаны ў 8-ы Фінляндскі стралковы полк. Скончыў вучэбны ўнтэр-афіцэрскага батальён у Рызе, застаўся на

Афанасій Каткоўскі

звыштэрміновую службу, скончыў школу падпрапаршчыкаў. Удзельнік Першай сусветнай вайны.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскі медаль 4-й ступені, медалі «За стараннасць» на Станіслаўскай стужцы і «У гонар 300-годдзя Дома Раманавых».

Далейшы лёс невядомы.

Фёдар Сцяпанавіч Кучынскі

Гады жыцця невядомыя. Месца нараджэння: Віленская губ., Дзісенскі пав. (цяпер заходнія раёны Віцебскай вобл.).

Удзельнік Першай сусветнай вайны. У 1916 г. фельдфебель 15-га Сібірскага стралковага палка.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў.

Георгіеўскім крыжам 1-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «11 октября 1914 г. у деревни Маково, примером личной храбрости и распорядительности ободрал своих подчинённых и, несмотря на губительный огонь противника, увлёк за собою товарищей и занял окопы противника».

Марк Спірыдонавіч Палонскі

Нарадзіўся ў 1882 г. Месца нараджэння: Віцебская губ., Лепельскі пав., Франапольская вол., в. Юркава Сцянаці Юркаўшчына (цяпер Віцебская вобл., Лепельскі р-н, Стайскі с/с, в. Юркаўшчына).

Прызваны на вайсковую службу ў 1903 г. і залічаны ў 88-ы Пятроўскі пяхотны полк. Скончыў палкавую вучэбную каманду, яфрэйтар, малодшы ўнтэр-афіцэр. Удзельнік руска-японскай вайны, адзначаны знакам адзнакі ваеннага ордэна Святога Георгія 4-й ступені пры прадстаўленні Гасудару Імператру ў Пецяргофе 17 траўня 1906 г. У тым жа годзе звольнены ў запас. Удзельнік Першай сусветнай вайны: у ліпені 1914 г. мабілізаваны ў 112-ы Уральскі пяхотны полк, старшы ўнтэр-афіцэр. 29 лістапада таго ж года пасля ранення накіраваны для далейшай службы ў 267-ы Духаўшчынскі пяхотны полк, падпрапаршчык, за баявыя адзнакі – першы афіцэрскага чына прапаршчыка са старшынствам з 22 кастрычніка 1915 г. Пазней – падпрапаршчык, паручнік, штабс-капітан.

Узнагароды: Знак адзнакі ваеннага ордэна Святога Георгія 4-й ступені; Георгіеўскія крыжы 1-й – 3-й ступеняў; ордэны Святога Ганны 3-й ступені з мячамі і бантам, 4-й ступені з мячамі; Святога Станіслава 2-й ступені з мячамі і бантам, 3-й ступені з мячамі.

Удзельнік грамадзянскай вайны ў Расіі: 15 чэрвеня 1919 г. прызваны ў Чырвоную Армію. Служыў на камандных пасадах, у тым ліку камандзірам батальёна 146-га стралковага палка. У 1921 г. звольнены ў запас. Памёр у 1923 г.

Пётр Васілевіч Пруднікаў

Нарадзіўся ў 1888 г. Месца нараджэння: Магілёўская губ., Горацкі пав., в. Жалезкава (на тэрыторыі Зарубскага с/с Дубровенскага р-на Віцебскай вобл., існавала да 1995 г., калі была выключаная з уліковых дадзеных).

Прызваны на вайсковую службу ў 1910 г. ва Уральскі пяхотны полк. Скончыў палкавую вучэбную каманду, старшы ўнтэр-афіцэр, падпрапаршчык. Удзельнік Першай сусветнай вайны, служыў у 1-й роце 1-га Заамурскага пагранічнага пяхотнага палка. Вызначыўся ў разведвальных аперацыях на Паўднёва-Заходнім фронце.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскія медалі 3-й і 4-й ступеняў.

Георгіеўскім крыжам 3-й ступені ўзнагароджаны за тое, «что на разведке 14.03.1916 г. будучи послан ротным командиром в д. Бединце, находившуюся на берегу Днестра, под ружейным, пулемётным и артиллерийским огнём неприятеля забрался под крышу халупы, осмотрел всё расположение неприятеля и начертил подробно кроки, на которых обозначил находение окопов, пулемётов, ходов сообщения, проволочных заграждений, часовых и прожектора».

Георгіеўскім крыжам 2-й ступені ўзнагароджаны за тое, «что 05.07.1915 г. у д. Дунинов, будучи послан в качестве старшего в разведку, был ранен, но несмотря на это продолжал руководить разведкой, захватил неприятельский пост, а также доставил важные сведения по укреплению позиции противника».

Георгіеўскім крыжам 1-й ступені ўзнагароджаны за тое, «что 20.06.1916 г. при наступлении роты у д. Хоцьмеж на противника под ураганом артиллерийским, ружейным и пулемётным огнём, подбежав к окопам на расстояние 50 шагов, бросился со своим взводом в штыки. В этот момент стал стрелять в упор неприятельский пулемёт. Прудников, не растерявшись, бросился на прислугу, 2-х заколол, а остальные побежали, но также были убиты ружейным огнём».

Далейшы лёс невядомы. Матэрыял, у тым ліку вытрымкі з архіўных дакументаў, прадастаўлены ўнукам Уладзімірам Федаравічам Пруднікавым.

Карп Яфімавіч Рабок

Гады жыцця невядомыя. Месца нараджэння: Магілёўская губ., Горацкі пав., Баеўская (не *Блевская*) вол., в. Сукіна (не *Сухина*; цяпер Віцебская вобл., Дубровенскі р-н, Зарубскі с/с, в. Панізюе – перайменавана ў 1947 г.).

Удзельнік Першай сусветнай вайны. У 1915 г. падпрапаршчык 18-га Сапёрнага батальёна 18-га армейскага корпуса ў складзе 9-й, затым 11-й арміі на Паўднёва-Заходнім фронце. Вызначыўся ў баявых аперацыях на поўдні сучаснай Польшчы і ў Галіцыі (цяпер – Украіна).

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскія медалі 2-й і 4-й ступеняў.

Георгіеўскім крыжам 4-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «Во время боя 26 августа 1914 г. у деревни Нездуд, с явной опасностью для жизни вызвавшись охотником, под близким ружейным и пулемётным огнём противника произвёл разведку неприятельских укреплённых позиций, чем способствовал скорейшему занятию этих позиций».

Георгіеўскім крыжам 1-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «17 августа 1915 г. под губительным ружейным и пулемётным огнём навёл мост для переправы через реку Стрыпу, против деревни Глина, чем значительно содействовал успеху пехотного полка».

Далейшы лёс нявысветлены. Магчыма, прозвішча Рабок з цягам часу была русіфікаваная ў форме Рабкоў. У кнізе «Памяць» Дубровенскага раёна менавіта пад такім прозвішчам прыведзены верагодныя сыны Георгіеўскага кавалера Аляксандра Карпавіч Рабкоў (1923 – 2 жніўня 1944) і Павел Карпавіч Рабкоў (1926 – 22 красавіка 1945), якія загінулі на франтах Вялікай Айчыннай вайны.

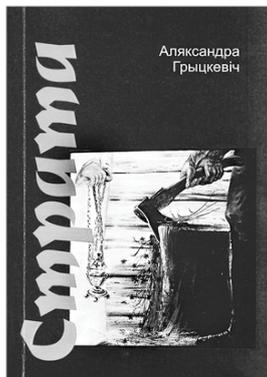
Констанцін ГАЙДУКОЎ,
Барыс МАЦВЕЕЎ,
г. Віцебск

(Працяг будзе)

Кніга з адмецінай энцыклапедычнасці

Што Аляксандра Грыцкевіч не абдзелена літаратурным талентам (паэта і асабліва праяіка і публіцыста) сведчаць яе кнігі: «Адлюстраванні» (паэзія), 2013 г.; «Рэха вякоў» (пераклады), 2014 г.; «Страта» (проза), 2017 г.; «Хай скрыпачка грае» (паэзія), 2017 г.; «Дзецял» (паэзія), 2017 г. Адразу трэба адзначыць: А. Грыцкевіч – асоба неардынарная. Па бацьку (па мячы) творца паходзіць з таго роду, што і наш сьлінны светлай памяці гісторык Анатоль Грыцкевіч. Маці – Марыя Мацвееўна – педагог ад Бога, «Заслужаны настаўнік БССР» (1967 г.), «Выдатнік народнай асветы» (1967 г.). Яна аўтар некалькіх кніг і шматлікіх публікацыяў у галіне адукацыі і педагогікі.

Нарадзілася А. Грыцкевіч у мястэчку Вызна (сёння гэта Чырвоная Слабада, Салігорскі раён). Жыццё двух яе дзядоў па бацьку і па маці абарвалася ў Слуцкай турме. Дзед па маці Кірдазей Мацвеевіч Кузьміч там расстраляны ў 1937 г. як удзельнік Слуцкага паўстання. Дзед па бацьку Васіль Аляксеевіч Грыцкевіч быў арыштаваны як нібыта польскі шпіён у 1938 г. У гэтым жа годзе і ў той жа турме ён і памёр. Рэабілітавалі абодвух у 1989 г.

А. Грыцкевіч – рознабакова адукаваны чалавек з устойлівай патрыятычна-грамадзянскай пазіцыяй. Скончыла Ленінградскі ўніверсітэт па спецыяльнасці «фізіка, матэматыка і астраномія». Вельмі дасведчаная яна і ў пытаннях літаратуры, філасофіі, паліталогіі ды інш. Карацей, вольна пачуваецца ў навуках як прыродазнаўчых, так і гуманітарных. Яе багаж у абсягах гэтых дысцыплінаў не абмяжоўваецца арыентацыяй у дачыненнях мінулых часоў, яна, што называецца, валодае здабыткамі навукі і сённяшняга дня.

А цяпер колькі словаў пра яе адну з апошніх кніг.

«Страта» (успаміны, каментары і разважанні) выйшла нядаўна ў Смаленску ў выдавецтве «Ноопрес». «Страта» – твор рознажаравы, шматпланавы многасожжотны. Калі яго чытаеш (асабліва пра маленства), міжвольна ўспамінаюцца «Шлях з цемры» Янкі Маўра, «Расці, Ганька» Алены Васілевіч і інш. з беларускай літаратуры, а з рускай «Детство, отрочество, юность» Л. Талстога, «Детство Тёмы» М. Гарына-Міхайлоўскага, «Детство Никиты» А. Талстога і інш., з заходняй літаратуры творы Ч. Дзікенса, М. Твэна, Р. Ралана і інш. Я і сам калісьці напісаў паэму ў прозе пра дзяцінства, і ўвогуле мне падабаецца літаратура пра яго. Кніга А. Грыцкевіч не толькі пра дзяцінства і пра сябе. У ёй панарамна падаецца жыццё і яе аднагодкаў, і людзей дарослых, і розных (асабліва педагогічных) устаноў.

Кнігу складаюць тры часткі: «Пра лепшча», «Байкі саветскай веранды» і «Страта». Першыя дзве часткі (невялікія памерам – разам займаюць 35 старонак з 290) – пра дачныя клопаты і забаўкі гараджанаў на сваіх лепшчах. А вось «Страта» –

самая важкая і важная частка выдання. У ёй аўтарка распавядае пра сваё жыццё з радасцямі і засмучэннямі ад дня абуджэння яе свядомасці і да сённяшняга дня, ад Вызны праз Клецк, Новы Пагост, Чашнікі, куды па службе пераводзіўся яе бацька Аляксандр Грыцкевіч. Распавядаецца і пра Лыскі (Чашніцкі раён), дзе аўтарка пазней настаўнічала. Разам з экскурсамі ў сваё мінулае аўтарка часта публіцыстычна па-грамадзянска смела каментуе з'явы і працы ў грамадскім жыцці як мінуўшчыны, так і цяпершчыны.

Асноўны паказчык «Страты», як і іншых кніг А. Грыцкевіч пры падчытванні гэтага матэрыялу, з гледзішча інтэлектуальна-маральнай ацэнкі – безаглядная шчырасць. Яшчэ больш каштоўнай яе робіць стылістычная дасканаласць і чыстая прыродная беларуская мова. «Страта» багата насычаная этнаграфічным матэрыялам. Тут таксама шмат распеваў пра фаўну і флору мясцінаў, дзе прахо-

дзіла геранія кнігі. Прываблівымі выходзяць з-пад пара аўтара пейзажы.

У кнізе шмат гумару і сатыры і, непазбежна, драматычных, а то і трагічных афарбовак розных старонак нашага беларускага жыцця. Тут цэлыя галерэі як станоўчых, так і адмоўных тыпажоў і тыпаў чалавечых. Асабліва запамінаюцца псіхалагічныя партрэты на фоне мэтачкавага побыту. І ўсё ж гэта ўзятае з паўсядзённай рэчаіснасці. І яшчэ «Страта» ў пэўным сэнсе мае адмеціны энцыклапедычнасці.

Аднаго чашніцкага хлопчыка бацькі здолелі адправіць у Артэк – усеагульны піянерскі лагер на беразе Чорнага мора, а ён адтуль узмаліўся: «Забярэце мяне... тут няма рэчкі...». Рэчка Вульнянкі (Вулы, Улы) – у даўніну адной з частак шляху з варагаў у грэкі і дзе найвышэйшы гетман ВКЛ Мікалай Радзівіл Руды (1512 – 1584) 26 студзеня 1564 г. перамог галоўнага маскоўскага ваяводу князя Пятра Шуйскага. Да 9000 маскавітаў загінула, столькі ж патанула, уратаваліся ўпёкамі каля 7000. Ліцвіны ўзялі ў палон 12 ваяводаў і абоз з 3000 саней. Шуйскі загінуў. Дык вось, кожная звільна, кожны перакат гэтай ракі, хто правёў і на ёй сваё дзяцінства, застанеца ў памяці на ўсё жыццё. А самыя шчаслівыя ў яго сны –

А напрыканцы немагчыма не павіншаваць аўтарку «Страты» і яе чытачоў са з'яўленнем кнігі, якая ніколі не саступае, а часам і пераўзыходзіць кнігі яе любімай маскоўскай пісьменніцы Людмілы Уліцкай, і пажадаць далейшых творчых здзяйсненняў і ўдачай.

сны пра яе – Улу (Вулу – Вулянку). Няма сумневу, што ў таго чашніцкага хлопчыка ў падсвядомасці і гэта славуцкая рака.

Дарэчы, аўтарка «Страты» праявіла гэты часам перамяжоўвае з уласнымі вершамі. Гэта яшчэ больш удакладняе і ўзмацняе яе інфармацыйна-сэнсавыя пазіцыі-пасылы.

Пра «Страту» можна было б сказаць і болей, але няхай чытач сам увайдзе ў прастору гэтага твора, хай не пазбавіць сябе прыемных уражанняў.

І яшчэ. У кнізе змешчана шмат цікавых фота, якія цесна прывязаны да яе зместу. У афармленні першай старонкі вокладкі «Страты» выкарыстаная рэпрадукцыя з карціны вядомага мастака Алеся Пушкіна «Страта». Вось жа адсюль і назва кнігі А. Грыцкевіч. Змест-сімвал карціны мастака і пераважна змест кнігі нашай аўтарка ў чымсьці супадаюць.

Праўда, як у большасці добрых справаў, заўсёды можна знайсці і які-небудзь прыкры момант; такі момант прысутнічае і ў «Страте». Тут сустракаюцца грамадзянныя (асабліва марфалагічныя) памылкі (канчаткі). Гэта паказчык і таго, што ў выданні не было карэктара, ды і рэдактар пільна не зазірнуў спачатку ў рыкапіс, а пасля і ў карэктурку.

Ёсць у кнізе і недакладнасць: Музей камянёў знаходзіцца не ў Лошыцы, а ва Уруччы II (у Мінску на вуліцы Шугаева, і называецца – Музей валуноў. – «КГ»).

Яўген ГУЧОК,
паэт, публіцыст

Самая святая яда – хлеб

Уздоўж

2. Кусты лясчыны; арэшнік. 6. Не раскусішы арэх, ... не з'ясі. 7. Адна з назваў Трэцяга Спаса; яго называюць таксама Арэхава, Хлебны, Ільняны, Палатняны, Бараздзень. 9. Верхняя галіністая частка дрэва. 11. Моцнае захваленне. 12. Вадзіны арэх. 15. У жніўні сонца грэе, а вада халадзее (прык.). 16. Ансамбль з васьмі выканаўцаў. 19. Пра што-небудзь прыгожае, цудоўнае. 21. Едзеш на часок – бяры хлеба ... (прык.). 24. Гатунка марачнага белага віна. 25. Тое, што і бульба (разм.). 27. Невялікае насякомае-паразіт; некалі на Трэці Спас да ўсходу сонца праводзілі абрад выгнання ... з хаты, пры гэтым прыгаворвалі: «Прышоў Спас, каб не было ... унас!». 28. Дзе цвяток – там і ... (прык.). 29. ... прынясе хлеба чыстага (прык.); ..., або Успенне, адзначалі 28 жніўня.

Упоперак

1. Пасудзіна для заквашвання цеста. 2. «Тым часам Спас святы мінуўся, //

І ... у чырвань апрануўся». 3. Паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». 3. Тое, што і дранка. 4. Сукупнасць нормаў паводзінаў, мараль. 5. Утрамбаваны калёсамі шлях, калаяна. 8. «Ах, ... ты мой!». З гэтымі словамі некалі падымалі з зямлі ўпушчаны хлеб, цялуочы яго. 10. Адказ на загадку. 12. ... не арэх – адразу не раскусіш (прык.). 13. ... адлятаюць у тры Спасы, жорава – да Трэцяга Спаса (прыкм.). 14. Трэцяя нота музычнай гамы. 17. Невялікі тонкі кавалачок хлеба. 18. «Вунь Мікіта ідзе, // Мне ... нясе». З беларускай народнай песні «Пасылала мяне маць». 20. Адзін ... ці сто коп – хлеба на год (прык.). 21. Тое, што і магазін. 22. Хлеб, спечаны з прасеянай скрозь сіта мукі. 23. Доўгі кафтан. 26. Самая святая яда – хлеб, самае святое ... – чалавек (казацкая прык.).

Склаў
Лявон ЦЕЛЕШ

Лістапад

7 – Левіна Эла Пятроўна (1927 – 2003), архітэктар, аўтар планіроўкі, праектавання і забудовы мінскіх мікрараёнаў Зялёны Луг, заслужаны архітэктар Беларусі – 90 гадоў з дня нараджэння.

7 – Чараднічэнка Ніна Данілаўна (1947, Нараўлянскі р-н), спявачка, заслужаная артыстка Беларусі – 70 гадоў з дня нараджэння.

9 – Сакалоўскі Нестар Фёдаравіч (1902, Докшыцкі р-н – 1950), беларускі кампазітар, хормайстар, фалькларыст, аўтар музыкі Дзяржаўнага гімна Беларусі – 115 гадоў з дня нараджэння.

10 – Бранштэйн Якаў Анатольевіч (1897, Гродзенская губ. – 1937), крытык, літаратуразнаўца, член-карэспандэнт НАН Беларусі – 120 гадоў з дня нараджэння.

12 – Бандарчык Таццяна Андрэўна (1902, Пухавіцкі р-н – 1974), беларуская актрыса – 115 гадоў з дня нараджэння.

13 – Аркадзёў (сапр. Цівунчык) Аркадзь Станіслававіч (1897, Навагрудскі р-н – 1969), акцёр, рэжысёр, заслужаны артыст Беларусі – 120 гадоў з дня нараджэння.

13 – Данілаў Павел Аўрамавіч (1897, Курскі р-н – 1975), рэжысёр, драматург, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 120 гадоў з дня нараджэння.

13 – Нікольскі Мікалай Міхайлавіч (1877, Масква – 1959), вучоны-гісторык, усходазнаўца, фалькларыст, дзяржаўны дзеяч, акадэмік НАН Беларусі, член-карэспандэнт АН СССР, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, узнагароджаны двума ордэнамі Леніна, ордэнам Чырвонага Працоўнага Сцяга – 140 гадоў з дня нараджэння.

14 – Міхась Ларчанка (Міхаіл Рыгоравіч; 1907, Слаўгарадскі р-н – 1981), літаратуразнаўца, крытык, заслужаны дзеяч навукі Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

14 – Паўлюк Вагрым (Павел Восіпавіч; 1812, Баранавіцкі р-н – 1891), беларускі паэт – 205 гадоў з дня нараджэння.

15 – Лапацінскі Ян Нікадзім (1747, Верхнядзвінскі р-н – 1810), дзяржаўны і грамадскі дзеяч ВКЛ, мецэнат, калекцыянер, мастак-аматар – 270 гадоў з дня нараджэння.

15 – Магілёўскі абласны краязнаўчы музей імя Е.Р. Раманава (Магілёў; 1867) – 150 гадоў з пачатку існавання.

15 – Ярмоленка Анатоль Іванавіч (1947), артыст эстрады, народны артыст Беларусі, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1984) – 70 гадоў з дня нараджэння.

Наступны нумар «Краязнаўчай газеты» выйдзе 17 лістапада 2017 г. Да сустрэчы, сябры!

Музыка роднай зямлі

Супрацоўнікі Смаргонскай раённай бібліятэкі правялі 16 кастрычніка прэзентацыю кнігі Веры Вайцюль «А музыка гучала». Кніга вершаў паэткі пабачыла свет сёлета.

В. Вайцюль нарадзілася ў вёсцы Сялец на Смаргоншчыне. Скончыла Войстамскую школу, тры гады вучылася ў Віцебску на краўчыку жаночага адзена. Цяпер працуе ў Смаргонскім аддзеле дэпартаменту аховы Міністэрства ўнутраных справаў Рэспублікі Беларусь. Першыя вершы Вера пісала яшчэ ў пятым класе. Пазней яе творы пачалі друкаваць у газет «Светлы шлях», «Гродзенская праўда», «Міліцэйскі веснік»; у каталіцкім мясячніку «Ave, Maria»; у альманаху «Смаргоншчына літаратурная», спецыяльна выддзеным у 2009 годзе да Дня беларускага пісьменства. Напісала некалькі сцэнарыяў для суполкі дзяцей-інвалідаў «Агеньчык надзеі», якім апакуецца.

Вершы Веры Іосіфаўны напоўнены ўсёабдымнай любоўю і прыгажосцю. Любоўю да Бога, да роднай зямлі і мовы, да бацькоў і блізкіх, да прыроды і ўсяго навакольнага свету. Усё, што яна бачыць і адчувае, увасабляецца ў радкі. Мова аўтара цікавая самабытнымі словамі адметнага сваёй гісторыяй рэгіёна.

Трэба дадаць, што кнігу рытавалі тры паэты: рэдактар зборніка – Данута Бічэль-Загнетава, Ала Клемянок – карэктар, а Таццяна Скарыніна прапанавала вокладку з выявай карціны італьянскага мастака Melozzo da Forth «Анёл грае на скрыпцы».

На працягу імпрэзы гучалі вершы Веры Іосіфаўны, якія чытала яна сама і гошці. Шмат цёплых словаў удзячнасці за твор-

часць было выказана аўтарцы гасцямі, сябрамі і роднымі людзьмі. Музыка суправаджаў імпрэзу народны вакальны гурт «Кантабіле».

Мерапрыемства пакінула пасля сябе добры настрой і вялікую радасць у вачах тых, каму было прысвечанае.

Зоя ВАРСОЦКАЯ, намеснік дырэктара Смаргонскай раённай бібліятэкі

Вера ВАЙЦЮЛЬ

Мой горад

Эпохі хроніка...
на шэрым палатне
гісторыя падмурак планавала,
стамлялася рука,
пот ліўся па ілбе,
натхненне песня
жніўня навявала.
Дрымучыя лясы, шляхі на «гоні»,
Паселішча –
свой гісторыі трактат.
Вялля навіну несла
у Прынямонне,
Рыпеў пад коламі
да стольнай Вільні тракт.
Часы ляцелі. Шчыравалі людзі.
Ускрухах не гублялі светлых мар:

Заможным, незвычайным
горад будзе,
Сам свайго лёсу пан і гаспадар.
Святкеўш залатое
пяцьсотгоддзе,
святочна-ўрачысты
горад-юбіляр.
Умнагаліка-шчасным карагодзе
Руплівых дум
прымі вялікадушны дар.
Высокіх, чыстых аблачын
спакою,
святлосці песням пажадоў я.
Не значаць з ліхаліццем і бядою.
Смаргонь – надзея, вера
і любоў мая.

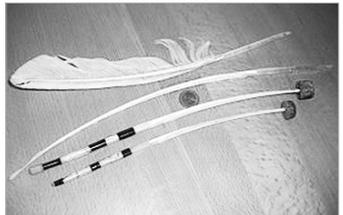
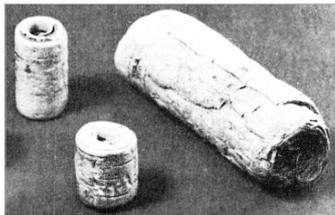
Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПАПЛАВОК – частка рыбадоўнай прылады, што прымацоўваецца да верхняй вяроўкі сеткавых снасцей або лёскі вуды для ўтрымання іх на плаву ці на патрэбнай глыбіні. На Паазер’і называлі таксама берасанька, трубка, на Палессі – поплаў, плавец, плавок, корак, жмака.

Для сетак і невадоў паплавок выраблялі пераважна з бяросты: яе

скручвалі ў трубку і замацоўвалі драўлянымі цвікамі. Праз сярэдзіну трубка працягвалі вяроўку. Паплавок рабілі часам з лёгкіх пародаў дрэва (ліпы, асіны, вярбы), кары хвоі, чароту. Вудачныя паплаўкі часцей выраблялі з птушынага пер’я (пераважна гусінага), радзей – з хваёвай кары, коркаў. Для абязначэння месца, дзе ставілі перамеры і стаўныя сеткі, як паплавок выкарыстоўвалі галінкі, трысці.

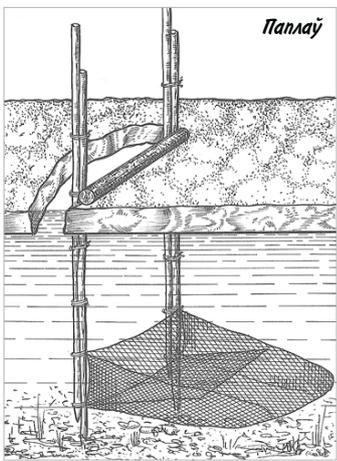
Паплаўкі з бяросты і гусінага пер’я

У наш час для сетак і невадоў робяць пенапластавыя паплаўкі, для вудачных побач з сінтэтычнымі матэрыяламі ўжываюць і традыцыйныя – гусінае пер’е, кару.

ПАПЛАЎ – традыцыйная рыбадоўная прылада, прызначаная для лоўлі рыбы, якая аслабленая ад нястачы кіслароду ў зімовай вадае і спільвае напярэўні пацэчэнні. Называлі таксама вароты, ніць, езавая сетка. Меў выгляд сеткавага мяшка, прымацаванага да двух шастоў (взмукі), якія кольцамі злучаліся з доўгімі тоўстымі каламі (жорасцямі) так, што маглі свабодна рухацца па вертыкалі ўздоўж іх. Каб рыба не магла выйсці з мяшка, унутры яго (пры ўваходзе) прывязвалася сеткавая перагародка (падпова). Паплаў устанавіваўся ў палонцы пры дапамозе жорасцяў (убіваліся ў дно вадаёма, верхнія канцы абапёрліся на лёд.). У рабочым стане ніжняя частка мяшка прыціскалася взмукі да дна, а верхняя падтрымлівалася вярхоўкамі. Ад мяшка адыходзіла некалькі шнуроў (старажоў), паторгванне якіх «паведамляла» рыбакам, што ў сетцы ёсць рыба. Паплавы выкарыстоўваліся і разам з

езамі (загародамі на мелкаводных рэчках і пратоках).

Лоўля рыбы паплавамі была папулярнай на Палессі, вядомая таксама ў Цэнтральнай Беларусі і Падняпроўі.

Паплаў